

Fortidens aftryk på vores eksistens

Om værkserien *Existence* af Jonna Pedersen

af Mette Kristensen, cand. mag. i kunsthistorie og kunstfaglig leder

I et lyst og indbydende atelier i Rødovre skabes eftertænksomme og farverige værker af en kunstner med noget på hjerte. Jonna Pedersen arbejder med kontraster i farverne, og det er hendes skitsecollager, der danner baggrund for malerierne. Man fornemmer derfor tydeligt den collagelignende stil, hvor malerierne er opdelt i felter eller små individuelle rum af afrevne papirstykker. Inspirationen hentes hos ikoner fra popkulturen, genkendelige retro-genstande som drejeskivetelefonen, radioen, sko og beklædningsdele. Desuden er ornamenten, mønstre, bogstaver og tal også kendetegnende for hendes værker, der indeholder humor og ironi, men samtidig giver anledning til nostalgiske refleksioner.

Den nye værkserie *Existence* er en naturlig videreførelse af serien [*Fone*], hvor Jonna Pedersen beskæftigede sig med den kulturelle forandring med fokus på det tab af nærvær, der potentielt kan ske, hvis vi ikke stopper op og tager stilling til, hvordan vi kommunikerer med hinanden. Telefonen har da også, som en naturlig overgang, sneget sig ind i enkelte af værkerne i den nye serie. Hvor vi i [*Fone*]-serien blev præsenteret for teknologiens udvikling inden for telefonien og dens påvirkning på os mennesker, er temaet denne gang menneskets mere personlige udvikling. Med *Existence* ønsker Jonna Pedersen at undersøge forskellige aftryk fra fortiden og barndommen, som kan føre til mere overordnede refleksioner over nutiden, vores identitet og eksistens i en verden i konstant forandring.

Ligesom tidligere tager denne undersøgelse udgangspunkt i begrebet *refleksiv nostalgi*, som blev introduceret i 2001 af den russisk-amerikanske kunst- og litteraturforsker Svetlana Boym (1959-2015). Ikke at forveksle med *restorativ nostalgi*, der stræber efter at genfinde og gendanne det tabte fra fortiden. For refleksiv nostalgi søger ikke at gendanne, men peger derimod på en længsel efter det tabte. Længslen bruges til at reflektere over nutiden og lære af fortiden.

Titlen *Existence* betyder det at eksistere eller at være til. Eksistens forstås i filosofisk forstand som det, at noget er, og evnen til at interagere med den fysiske og mentale virkelighed. Den eksistentielle livsanskuelse blev grundlagt af den danske teolog og filosof Søren Kierkegaard (1813-1855), der mente, at menneskets eksistens var evindeligt ufuldendt og i konstant bevægelse. Menneskets opgave var så at tage ansvar for sin egen eksistens og acceptere denne. Det var derfor ikke nok blot at vælge ansvarsfuldt mellem de forskellige muligheder, der blev stillet til rådighed, man skulle også vedkende sig det menneske, man nu engang var.

I Jonna Pedersens værkserie findes der flere opfordringer til netop det at acceptere og turde stå ved sig selv. Eksempelvis i værket *Don't Stop Me Now*, hvor der ses en sort/hvid dragt, som tilhørte Freddie Mercury, forsangeren i den engelske rock-gruppe Queen, der var meget excentrisk og energisk, når han stod på scenen.

I forbindelse med en fødselsdagsfest havde Freddie Mercury bedt sine gæster om at komme udklædt som deres største idol. Gæsterne mødte op som trolde, transvestitter, dværge og transseksuelle til festen. Freddie Mercury kom som sig selv. I værket står der "mangf", og nederst

ses regnbueflaget, der er symbolet for LGBTQ+-miljøet verden over, som netop står for mangfoldighed og tolerance.

Et andet ikon fra fortiden, som turde stå ved sig selv, var Madonna. I værket *POW (Power of Women)* ses Madonnas ikoniske lyserøde korset fra 80'erne som et symbol på mod, frigørelse og kvindelighed. Power-kvinden er også repræsenteret i *Og Soleima (Suleima)*, hvor Betty Boops påklædning og krop er afbilledet. Betty Boop blev skabt i 1930'ere og var den første kvindelige heltinde i den amerikanske animationsbranche. Hun var kendetegnet ved en seksuel fremstilling med store øjne, smal talje, kort kjole, store bryster og en barnlig stemme. På trods af dette var hun ikke et hjælpeløst offer, der som de tidligere animerede kvindefigurer kun ventede på at blive reddet af en stor og stærk mandsfigur. Skaberne ønskede derimod at portrættere hende som en selvstændig, seksuelt frigjort kvinde, der kunne tage vare på sig selv, og som forsøgte at gøre op med tidligere fordomme. Som barn blev Jonna Pedersen selv kaldt Suleima, hvilket er et almindeligt anvendt kælenavn til en pige.

I værket *Mujer – Inescapable* (på dansk "Kvinde – Uundgåeligt/uomgængeligt") er det også kvinden, der er omdrejningspunktet. Værket med den spanske titel symboliserer et bestemt stadie i kvindens liv – udviklingen fra at være barn til at blive voksen kvinde. Ordet "uomgængeligt" anes i værket og kan referere til de ting i livet, som vi ikke kan undvige eller se bort fra, såsom det at vokse op og blive ældre. Uomgængelig kan også betyde vanskelig at omgås, og det kan måske af og til godt passe på børn, teenagere og unge, der befinder sig i en epoke i livet, der får væsentlig betydning for deres videre eksistens.

Kierkegaards eksistensfilosofi har dannet fundamentet for hele den moderne eksistentialisme, der bygger videre på, at individet og dets eksistens er forbundet til livserfaringen. Fra tidligere at handle om menneskets "væren" kommer det til at handle om vores "væren i verden". I forhold til Jonna Pedersens kunst og værkserien *Existence*, er den tyske filosof Martin Heidegger (1889-1976) også interessant at hive frem. Han har nemlig gentænkt den menneskelige eksistens i den moderne og teknologiske verden. *Sein und Zeit* (på dansk *Væren og tid*) fra 1927, der er hans hovedværk, er blandt de mest betydningsfulde værker i den nyere filosofi. Det litterære værk er tænkt som et redskab til os mennesker, så vi kan blive mere bevidste om, at livet bør betragtes ud fra vores eksistensmuligheder. Heidegger udtænkte en fundamentalontologisk analyse – en såkaldt læren om "væren". Han starter med mennesket, fordi mennesket er "det værende", der kan reflektere over sin egen "væren" i form af sit liv, dets mening og betydning (modsat dyr og ting). Han ser menneskelivet som en helhed, og for ham er vores omgang med materielle ting afgørende for vores selvforståelse. Som når telefonen kan ændre vores kommunikationsvaner og måske vores forhold til hinanden. Eller når sko og påklædning kan være med til at definere, hvem vi er eller gerne vil være.

I sin kunstneriske praksis er Jonna Pedersen også optaget af at skabe værker, der handler om mennesket og refleksionerne over det at være menneske i en bestemt tid. Tiden var også vigtig for Heidegger, som ønskede at understrege, at mennesket er et tidsligt væsen, der er bevidst om sin egen eksistens og forgængelighed. Derfor skal livet leves efter bedste evne, og vi skal forsøge at opnå de drømme og mål, som vi hver især sætter os for tilværelsen. Som i værket *Château, Citröen et Cocker Spaniel – Do You Want To Marry Me?*, hvor Jonna Pedersen fortolker de tre v'er (villa, Volvo og vovse), der for mange står som definitionen på det perfekte liv. Jonna Pedersen mener, at dette stadie i livet, hvor man vælger at stifte familie og skabe en tryk base, som man kan kalde

et hjem, er meget sigende for det at være menneske.

De redskaber til bedre at kunne forstå og reflektere over vores egen eksistens, som Heidegger tilstræber at udbrede gennem sit litterære værk, søger Jonna Pedersen også at videregive gennem sine visuelle værker. Som når hun i *Hot dog St – Childhood Baggage* skildrer barndommen gennem en påklædningsdukke med Dronning Margrethe II som lille prinsesse, og fortiden via en drejeskivetelefon, så vi bliver konfronteret med genkendelige, tidstypiske og ofte "glemte" genstande fra en forgangen tid. Genstande som måske kan vække nogle følelser i os, eller som vi, ud fra alder og erfaring, kan skabe individuelle associationer til. Kunstneren anser ikke sig selv for at være nostalgiker, men ønsker at vi tager ved lære af livet, er bevidste om vores valg og fravalg, og om den måde vi vælger at leve livet på. Jonna Pedersen bruger desuden ofte elementer fra tegneseriens verden, og nederst i maleriets højre hjørne ses Anders And, der stikker af med barndommens taske.

På et bord i atelieret står nogle sko og støvletter. Grundet den proces de har gennemgået, ville de ikke længere kunne benyttes som almindeligt fodtøj, men de står udstillet som ready-mades; skulpturelt udformet med hver deres personlighed og karisma. Skoene er et hyppigt benyttet motiv i denne serie. De er også det centrale element i de fire lidt mindre malerier med titlen *Liberty Shoes* og i den serie af tegninger, som malerierne er en videreudvikling af. Skoene kan ses som et symbol på det at holde fodfæste eller det voksne menneske, der har fundet eller forsøger at finde sit ståsted i livet. De kan også referere til det, at "gå" igennem livet og komme videre oven på en livskrise.

Ligesom skoene kan afsløre personlighed og ståsted i livet, kan påklædningen det også. Beklædningsdelene til påklædningsdukkerne er en reference til barndommen, og de symboliserer menneskets tilstedeværelse – eller mangel på samme. Når "hele" mennesket ikke er afbildet, kan vi ikke nødvendigvis afkode en bestemt person eller et ansigtsudtryk, og derved lader Jonna Pedersen fortolkningsmulighederne være åbne. Som beskuerer kan vi selv "påføre" os dragterne som en slags masker eller forklædninger, der viser en facade, vi kan tage på, eller et statement som vi kan påføre os i forskellige situationer eller faser i livet.

Værkserien består desuden af tre digitale collager med titlerne *Tro, Håb og Kærlighed*. Selvom mediet er et andet, er temaet og udtrykket fra malerierne det samme. I værket *Kærlighed* har Jonna Pedersen indsat et privat foto af sig selv og sin mand fra deres bryllupsdag, som for at skrive en lille del af sin egen eksistens ind i udstillingen.

Selvom værkerne sætter fokus på en tabt tid, og på hvordan vores brug af materielle ting potentielt kan ændre os som mennesker, så har det ikke været kunstnerens hensigt at være hverken dømmende eller belærende. Man hører ofte, at alt var bedre i gamle dage. Måske er det, fordi vi opfatter det, vi er vokset op med, som det oprindelige og "rigtige". Tiden i dag er en anden. Det kulturelle sprog ændrer sig konstant, og den teknologiske udvikling går stærkt. Uanset om vi ønsker det eller ej, kan vi ikke standse udviklingen, og vi er nødt til at acceptere de livsbetingelser, der er for den tid, vi lever i. Men måske kan et møde med Jonna Pedersens kunst bidrage til en bedre forståelse af vores samtid og minde os om, at vi indimellem lige skal huske at stoppe op og reflektere lidt mere objektivt over den.

Kilder:

www.leksikon.org/art

www.denstoredanske.lex.dk

www.religion.dk/filosofi/martin-heidegger

Modernitetens verden: Tiden, videnskab, historien og kunsten. Redigeret af Ole Høiris og Thomas Ledet

Niels Egebak: Maurice Merleau-Ponty og fænomenologien. Arkiveret 8. november 2012 hos Wayback Machine

Søren Kierkegaard: Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift, 1846

Martin Heidegger: Væren og tid, 1927

“Afslørede sandheden 24 timer før sin død: Den sande historie om Freddie Mercury” af journalist Line Frandsen.

Artikel i Se&Hør d. 1. marts 2020

“Betty Boop – tegneseriefiguren med en fascinerende baggrund” af journalist Dorte Rasmussen. Artikel på
USAmerika.dk